

Aanvraag MER-ontheffing voor de grondwaterwinning ‘De Westhoek’ te De Panne

TOELICHTING

Op 17 mei 2013 werd het verzoek tot ontheffing van de project-MER-plicht voor ‘Grondwaterwinning ‘De Westhoek’ te De Panne’ ingediend. Dit verzoek betrof het vergunnen van de winning zonder aanpassing van het debiet. Er was enkel een verschuiving van het piekdebiet en er werd voorzien in enkele bijkomende putten. Op 29 juli werden we verzocht dit ontheffingsdossier aan te passen en te verduidelijken.

De belangrijkste opmerking kwam van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB). Er werd met hen samen gezeten teneinde de knelpunten te bespreken (verslag zie bijlage 9). De afspraak is dat de vergunning kan verlengd worden met 10 jaar mits een graduele afname gebeurt van het vergund debiet. Volgend scenario werd voorgesteld :

- 2015	500.000 m ³ /jaar
- 2016	450.000 m ³ /jaar
- 2017	400.000 m ³ /jaar
- 2018	350.000 m ³ /jaar
- 2019	300.000 m ³ /jaar
- 2020 e.v.	250.000 m ³ /jaar

Ten aanzien van de oorspronkelijke aanvraag werd het boren van bijkomende putten, met doel een verschuiving van de invloed in oostelijke richting, niet langer opgenomen omdat dit slechts een marginaal effect heeft. Deze investering lijkt dan ook niet te verantwoorden gezien de korte periode van vergunning.

De aanpassing van het piekdebiet werd niet gewijzigd. Het piekdebiet wordt verlaagd van 2.800 m³/d (nu vergund tijdens de paasvakantie en de periode 21 juli-15 augustus) tot :

- 2.000 m³/d gedurende maximaal 35 dagen;
- 1.800 m³/d gedurende maximaal 35 dagen.

Er werd een scenario onderzocht waarbij 3 putten worden geplaatst ter hoogte van het pompstation (ten zuidoosten van de huidige putten) en aldus 100.000 m³/jaar zou worden gewonnen. Dit volume zou dan minder worden opgepompt via de putten rond ZP2. Dit kan een remediërende maatregel zijn naar de toekomst toe maar dit wordt nu nog niet aangevraagd in de vergunning.

Ook de opmerkingen van VMM werden met hen besproken. De nodige aanvullingen zijn in dit aangepast dossier aangebracht.

1 Historiek van de grondwaterwinning in de Westhoek

De winning van grondwater voor drinkwatervoorziening in 'de Westhoek' startte op 22 februari 1967. Eerst gebeurde dit via 100 winningsputten aangesloten op zuigput 1 (ZP1) in wat men nu aanduidt als de 'Krakeelduinen'. In 1980 werden 35 bijkomende putten geplaatst, die allen aangesloten waren op een nieuw aangelegde zuigput, die we zuigput 2 (ZP2) noemen en integraal in het 'Calmeynbos' is gelegen. Deze nieuwe putten liggen meer noordelijk ten aanzien van de eerste winning.

Het grondwater werd via ZP1 onttrokken op een diepte tussen 8 en 12 meter; de putten op ZP2 onttrekken het grondwater iets dieper namelijk tussen 12 en 16 m.

Een evolutie van de vergunningen staat aangegeven in bijlage 1. Ook de bijzondere voorwaarden opgenomen in de meest recente vergunning staan vermeld, evenals de manier waarop daaraan is voldaan.

Vooraf in de jaren negentienhondertachtig werd veel water gewonnen in 'de Westhoek'. Vanaf halfweg de jaren negentienhondernegentig werd gestart met het geleidelijk verminderen van de grondwateronttrekking (fig. 1). Deze vermindering werd ook verankerd in de vergunning (bijlage 1) :

- in de infiltratievergunning voor St-André, afgeleverd in 1998, werd opgenomen dat het vergund debiet in 'de Westhoek' met 0,2 keer het geïnfiltreerd volume werd verminderd;
- bij de laatste vergunning, afgeleverd eind 2004, werd voorzien in een geleidelijke afbouw van de winning via ZP1 tot dat vanaf 2010 enkel nog grondwaterwinning via ZP2 (Calmeynbos) is toegestaan. Het vergund debiet is vanaf 2010 beperkt tot maximaal 500.000 m³/jaar.

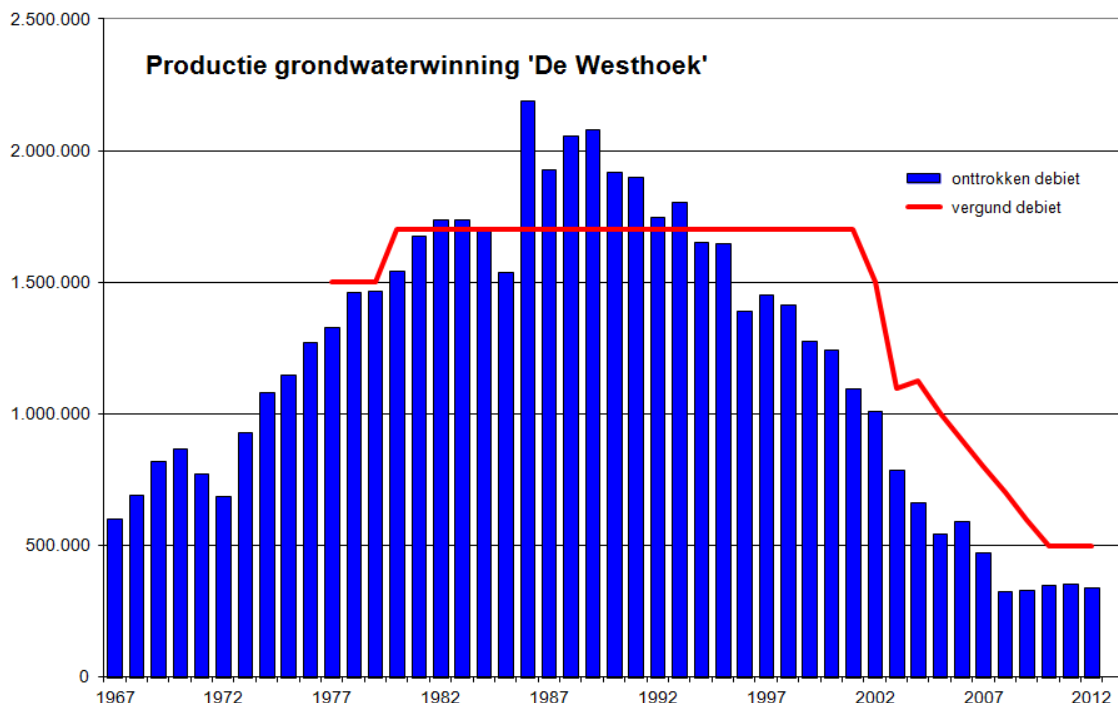

Fig.1. Evolutie van de grondwaterproductie in 'De Westhoek' (in kubieke meter per jaar)

Op plan 1 staat de puttenconfiguratie aangegeven tot juli 2009 wanneer de winning in de Krakeelduinen (ZP1) definitief beëindigd werd en dus enkel nog grondwater vanonder het Calmeynbos (ZP2) werd onttrokken. Dit is de huidige configuratie zoals ze op plan 2 staat aangegeven. De voorbije 5 jaar schommelt het onttrokken debiet rond 350.000 m³/jaar (fig. 1).

Door het verminderen van de grondwateronttrekking, is de grondwaterstand in de voorbije 15 jaar gevoelig gestegen (fig. 2, zie ook bijlage 8 – Watertoets 2013). Aan de grens van het natuurreserveaat (groene driehoekjes fig. 2 en WP9 op plan 1), dus in het westen van de waterwinning, stond het grondwater in de winter 2012-2013 4,5 tot 5 m hoger vergeleken met de winters 1995-1996 en 1996-1997. In het oosten van de waterwinning (blauwe driehoekjes fig. 2 en UG1 op plan 1) bleef die stijging veel beperkter maar dit ligt verder af van de Krakeelduinen. Ook ter hoogte van de beide zuigputten stellen we een belangrijke stijging van de grondwaterstand vast. Wat ZP1 betreft, ligt de grondwaterstijging in dezelfde orde als bij de grens met het natuurreserveaat. Het effect van het verminderen en uiteindelijk stoppen van grondwaterproductie in de Krakeelduinen is duidelijk merkbaar en de invloed van het pompen via ZP2 is hier vrij beperkt.

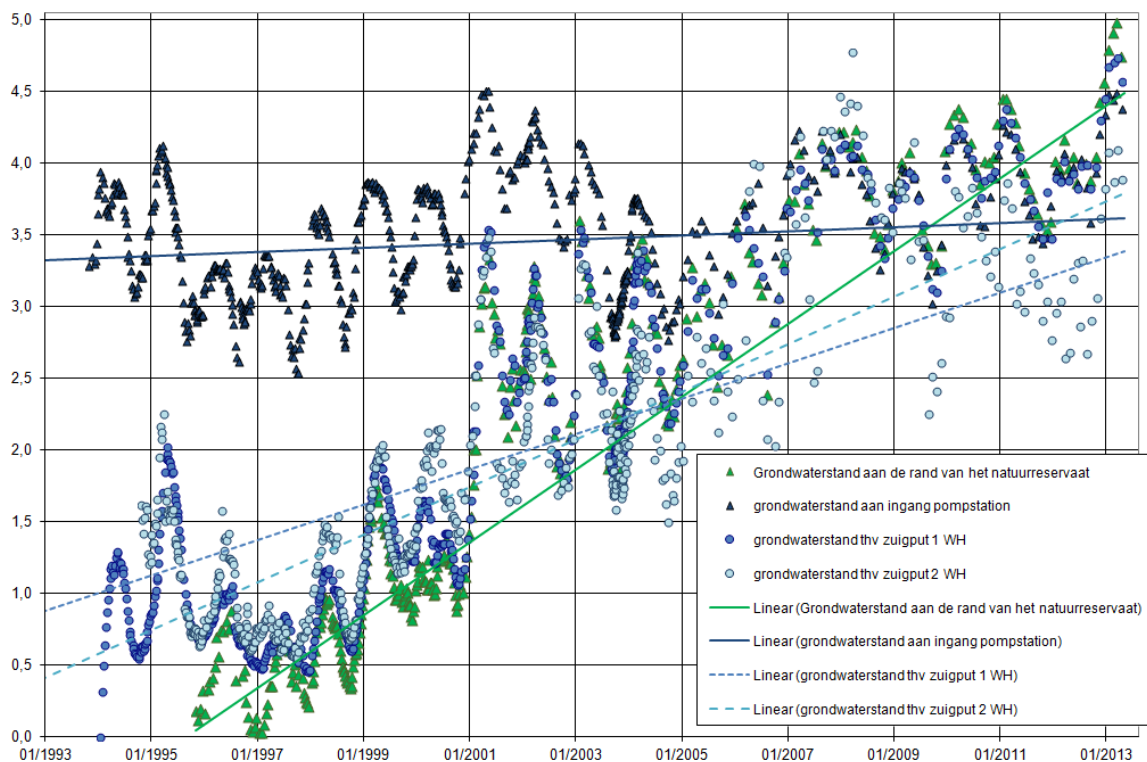

Fig.2. Evolutie van de grondwaterstand in 'De Westhoek'

Het betreft waarnemingen van peilen tussen 8 en 12 m diepte en ook Provoost et al. (2011) stellen : *'In de buis dichtst bij de winning gelegen zien we een stijging van de peilen met ca 3 m sinds 1999. Het effect van de winning was op het hoogtepunt van de exploitatie merkbaar tot ruim een kilometer buiten de pompbatterij. Op de stijghoogtekaarten van 2006 is een daling van de grondwaterstand nog merkbaar tot ca 500 m van de oostgrens van de Westhoek. Door verdere afbouw van de winning is de invloed actueel vermoedelijk beperkt tot ca 300 m.'* Ook in ondiepe peilbuizen is er eenzelfde patroon. Het voorkomen van slecht doorlatende lagen op geringe diepte hebben hier echter grote invloed op de

hoogte van de watertafel. Verder stelt Provoost et al. (2011) dat ‘... bepaalde terreindelen ook weer in aanmerking komen voor ecologische herstelmaatregelen ...’.

Sedert meer dan 10 jaar beheert de IWVA de waterwinning ‘De Westhoek’ ook op een ecologische manier. In verschillende fasen werden heel wat ongewenste bomen zoals Gewone esdoorn, Ontario- en Canadapopulier, Grauwe en Witte abeel uit het gebied verwijderd (zie foto’s 1 en 2). In 2011 werd, nadat ook alle betonpaden waren verwijderd, een ca 22 ha groot begrazingsblok ingesteld in de Krakeelduinen (foto’s 2 en 3). In bijlage 2 geven 4 luchtfoto’s de evolutie van het gebied duidelijk weer. Luchtfoto 4 toont de situatie in de Krakeelduinen, na kapping van het bos, zoals ze op foto 3 hieronder te zien is.

Foto 1 – 3.	1 (links)	Foto van de populierenrijen voordat ze in december 2002 werden gerooid
Krakeelduinen	2 (Midden)	Foto na kaalkap abelenbos en voor instellen begrazing (eind april 2011)
	3 (rechts)	Foto na 2 jaar begrazing (eind april 2013)

In het Calmeynbos wordt al geruime tijd selectief gekapt. Dit gaat van het vrijstellen van moederbomen, zoals Fladderiep bijvoorbeeld, tot hakhoutbeheer.

Op het terrein is er al jaren een goede samenwerking met de medewerkers van het Agentschap Natuur en Bos (ANB). In februari 11. werd nog samengewerkt om het mountain- en ruitpad om te leiden toen bleek dat de jaarlijkse kwel verder gebruik definitief onmogelijk zou maken (foto’s 4 en 5).

Foto 4 –5. (genomen eind april 2013)
4 (links) Foto van het tracé dat tot voor kort een ruitpad was
5 (rechts) Foto van de aanpassing aan de padeninfrastructuur om doorgang om permanente doorgang mogelijk te maken

Zoals ook blijkt uit de studies opgesteld in het kader van de ‘Instandhoudingsdoelstellingen’ (ANB, 2010) komen in de waterwinning ‘De Westhoek’ naast belangrijke habitats zoals 2160 Duinen met

Hippophae rhamnoides en 2180 Beboste duinen van het Atlantische, Continentale en Boreale kustgebied ook het **prioritaire** habitat 2130* Vastgelegde duinen met kruidvegetatie (grijze duinen) voor (zie verder tabel 4). Bij verdere stijging van de grondwatertafel kan dit droogminnende habitat hier sterk inkrimpen of mogelijks zelfs helemaal verdwijnen (zie ook passende beoordeling, bijlage 6). De kwelzones in het noordwestelijk deel van de winning kunnen ingericht worden zodat ze een ideaal biotoop vormen voor de Kamsalamander en de Rugstreeppad¹, 2 belangrijke doelsoorten voor de duinen (zie verder tabel 5).

2 Inhoud en motivering van de aanvraag

Deze aanvraag betreft de hervergunning van de milieuvergunning voor de grondwaterwinning ‘De Westhoek’ te De Panne die op 16 december 2014 vervalt :

- hervergunning van de bestaande waterwinning voor een jaardebiet van 500.000 m³/jaar en een dagdebiet van 1.370 m³/d (rubriek 53.7 volgens VLAREM 2).

Ten opzichte van de huidige vergunning zijn er enkele wijzigingen :

- wijzigingen in het pompregime op jaarbasis : het vergund debiet van 500.000 m³/jaar wordt met stappen van 50.000 m³/jaar verlaagd tot 250.000 m³/jaar.
- wijzigingen in het pompregime op dagbasis : het huidig piekdebiet op dagbasis, momenteel 2.800 m³/d gedurende de paasvakantie en de periode 21 juli t.e.m. 15 augustus (31 dagen en 44.330 m³ bovenop normaal vergund dagdebiet) wordt verlaagd tot resp. 35 dagen 2.000 m³/d (22.050 m³ bovenop vergund dagdebiet) en 35 dagen 1.800 m³/d (15.050 m³ bovenop vergund dagdebiet). De pieken worden dus meer gespreid en het totaal piekvolume wordt verlaagd.

Deze wijzigingen vallen allemaal onder de rubriek 53.7 en de effecten van deze wijzigingen zijn positief voor het natuurlijk milieu.

Het station ‘De Westhoek’ ligt in het noordwestelijk deel van het IWVA verzorgingsgebied en distribueert het drinkwater in De Panne. Tot en met 2001 was alle drinkwater dat van hieruit werd gedistribueerd afkomstig van deze winning. Door de aanleg van de verbinding met het station ‘Steenkerke’ en de toevoer vanuit Frankrijk, was het vanaf 2002 mogelijk ander drinkwater bij te mengen. Dit was noodzakelijk omdat de IWVA, in haar streven naar duurzaam grondwaterbeheer, de verhoogde productiecapaciteit in ‘St-André’, via de combinatie hergebruik (station Torreele)/infiltratie, compenseerde door het verminderen van de grondwateronttrekking in ‘De Westhoek’². Vanaf 2005 werd de productiecapaciteit in de Westhoek verder afgebouwd³ tot de huidige vergunde grondwaterwinning van 500.000 m³/jaar via ZP2 (zie ook hoofdstuk 1).

¹ Tijdens het onderzoek dit jaar in het kader van het 3-jaarlijks natuurrapport werden Rugstreeppadden teruggevonden in deze kwelzones.

² Vergunning C, verleend bij Ministerieel Besluit van 2/06/1998 waarbij de vergunning via ZP1 werd ingeperkt van 1.200.000 m³/jaar tot (1.200.000 – 0,2*I), en via ZP2 van 500.000 m³/jaar tot (500.000 – 0,08*I), waarbij I het geïnfilterde debiet is in ‘St-André’

³ VLAREM vergunning 38008/17/1/A/1 van 16 december 2004 waarbij de vergunde capaciteit via ZP2 (Calmeynbos) op 500.000 m³/jaar werd gelegd, maar de vergunde capaciteit via ZP1 (Krakeelduinen) jaarlijks met 100.000 m³/jaar werd verminderd tot er vanaf 2010 niets meer zou onttrokken worden.

De winning 'De Westhoek' is noodzakelijk voor de duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening in het verzorgingsgebied van de IWVA. In fig. 3 wordt een historisch overzicht gegeven van de waterwinning 'De Westhoek' :

- Sinds de start van de winning in 1967, stond 'De Westhoek' in voor 30 tot 40% en in sommige jaren zelfs meer, van de totale drinkwaterbehoefte van de IWVA;
- Vanaf 1990 is het belang van de winning afgenomen, enerzijds doordat de veiligheidsleiding (verbinding tussen VMW en TMVW over het grondgebied van de IWVA) in gebruik werd genomen, en anderzijds omdat de IWVA vanaf halfweg de jaren 1990 had gekozen om de grondwateronttrekking geleidelijk te verminderen;
- Vanaf 2002 was de distributie vanuit 'De Westhoek' niet louter afkomstig van de eigen winning; het aandeel 'ander' water is in het voorbije decennium groter geworden en uiteindelijk gestabiliseerd rond 60%;
- De voorbije jaren is er een goede overeenkomst tussen de verkoop aan drinkwater in de gemeente De Panne zelf en de hoeveelheid die vanuit 'De Westhoek' wordt gedistribueerd.

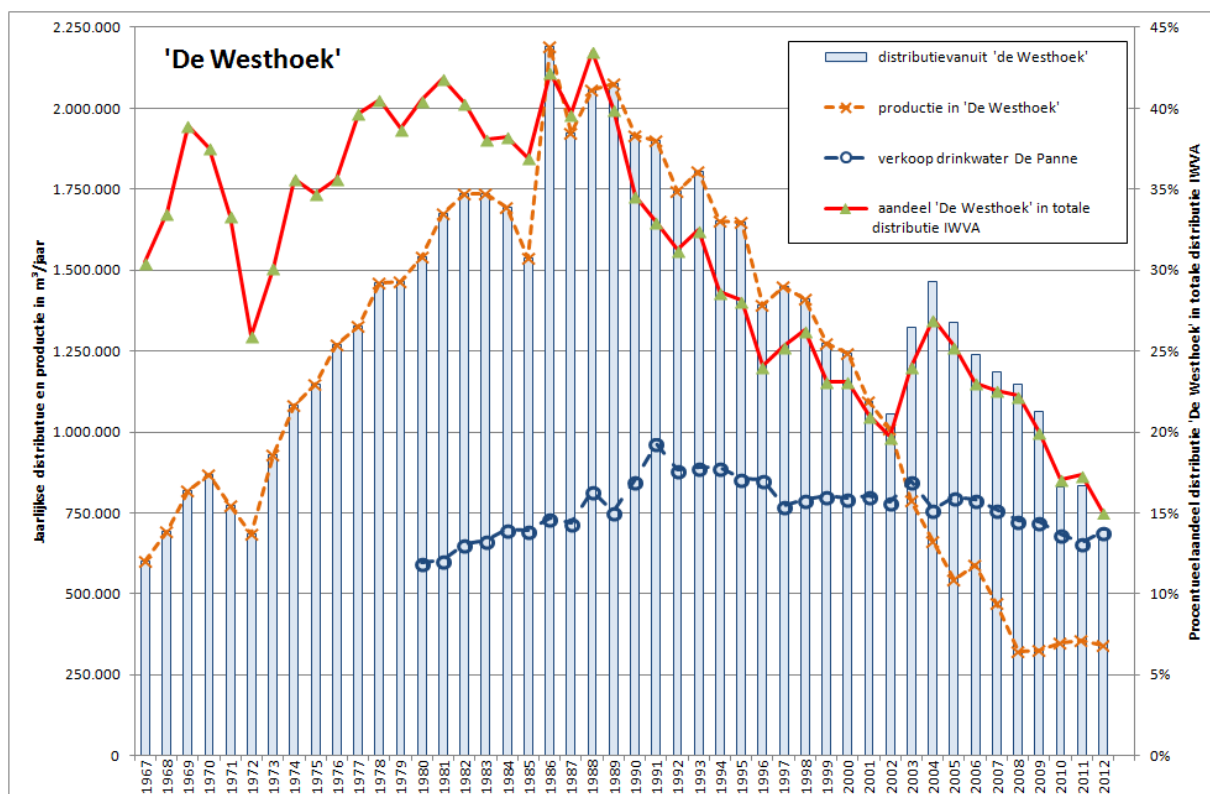

Fig.3. Evolutie distributie en productie in 'De Westhoek' in relatie tot drinkwaterverkoop in De Panne en totale drinkwaterverdeling IWVA

Door de ligging aan de kust wordt de IWVA geconfronteerd met een erg wisselende behoefte en vooral het piekverbruik is een permanente zorg. Het piekverbruik wordt vooral bepaald door de weersomstandigheden en is dus niet iets dat je vooraf echt kunt plannen. De zomervakanties van 2006 en 2009 waren de laatste echt goede zomervakanties en toen bedroeg het aantal dagen dat het verbruik hoger lag dan 20.000 m³/d resp. 27 en 20, met een maximum dagverbruik van 23.995 (2006) en 22.241 m³/d (2009). De laatste jaren kan het verbruik in de paasvakantie ook steeds hoger pieken. In 2003, 2007 en 2011 was het heel goed weer rond Pasen en toen bedroeg het maximum dagverbruik resp.

21.541, 19.949 en 19.621 m³/d. Maar ook in de kortere vakanties, zoals met Hemelvaart of Pinksteren, kan de vraag naar drinkwater 20.000 m³/d benaderen zoals in 2008 met resp. 19.237 en 19.849 m³/d.

We moeten er op piekdagen ook vooral rekening mee houden dat ogenblikkelijke pieken extreem hoog kunnen zijn, zodat een continue bron op de plaats van de vraag er voor moet zorgen dat er steeds productie blijft om de tekorten die er op die momenten ontstaan snel terug aan te vullen.

De IWVA heeft de voorbije jaren geïnvesteerd in een nieuw behandelingsstation ('Schipgat') in 'St-André'. Dit was nodig om de maximaal vergunde dagproductie, wat enkel toegestaan is gedurende het paasverlof en de periode vanaf 21 juli tot en met 15 augustus, te kunnen behandelen en distribueren, en de verminderde productie in 'De Westhoek' te compenseren. Daardoor is de hoeveelheid drinkwater die via 'De Westhoek' wordt gedistribueerd, verminderd. Als we het voorbeeld nemen van Pasen 2003, 2007 en 2011 dan zien we dat de gedistribueerde hoeveelheid drinkwater in 'De Westhoek' is afgenomen van 6.624 m³/d in 2003 tot 5.586 m³/d in 2007 en 4.429 m³/d in 2011. Dit laatste was nadat 'Schipgat' in gebruik werd genomen. Het blijft een belangrijke hoeveelheid die momenteel niet kan voorzien worden zonder productie ter plaatse. Immers op deze tijdstippen wordt het drinkwater vanuit 'St-André' voornamelijk gedistribueerd in Koksijde en Nieuwpoort en is het niet beschikbaar voor De Panne. In tabel 1 staat een overzicht van de vergunde volumes waarover de IWVA beschikt.

Tabel 1. Overzicht van de vergunde volumes binnen leveringsgebied IWVA

Grondwater-winning	Vergunning m ³ /jaar	Vergunning m ³ /dag	Piekverg. m ³ /dag	Typering	Diepte	Aquifer HCOV	Vergund tot
De Panne, 'De Westhoek' ⁴	500.000	1.370	2.800	freatisch	8-16 m	0120	16/12/2014
Koksijde, 'St-André' ⁵	700.000	1.918	3.600	freatisch (ZP1)	8-12 m	0120	02/06/2018
	1.000.000	2.740	3.250	freatisch (ZP2)	8-12 m		02/06/2018
	2.500.000	Niet vermeld	Niet vermeld	infiltratie			02/06/2018

Daarnaast beschikt de IWVA over aankoopovereenkomsten met alle naburige maatschappijen.

Tabel 2. Overzicht van de maximale afname (in m³/dag) aan drinkwater in leveringsgebied IWVA

Grondwaterwinning	Noréade	TMVW	VMW
Januari t.e.m. maart	2.800	300	350
April t.e.m. juni	4.500	300	350
uitz. Paasvakantie en verlengde weekends van Hemelvaart en Pinksteren	6.000		
Juli en augustus	8.000	300	700
September	4.500	300	350
Oktober t.e.m. november	2.800	300	350

⁴ CBB nr van 'De Westhoek' : 00057165000502;

WATnr : WVL-42426

⁵ CBB nr van 'St-André' : 00057165000296;

WATnr : WVL-42477 (ZP1 en ZP2) en iwva-koks (infiltratie)

Indien de winning ‘De Westhoek’ niet meer operationeel zou zijn, dan heeft dit grote en onaanvaardbare gevolgen voor de leveringszekerheid in de gemeente De Panne, en dus het toerisme daar. Vanuit ‘De Westhoek’ wordt de behoefte van die gemeente gedistribueerd (fig. 3) en ca 40% van deze behoefte is afkomstig via de plaatselijke drinkwaterproductie. Zoals reeds vermeld is vooral tijdens de piekperiodes, en zeker in periodes waar momenteel geen piekdebiet is vergund, zoals de periodes rond Hemelvaart en Pinksteren, plaatselijke productie cruciaal. Op die manier kunnen we, wanneer er piekmomenten zijn, de reinwaterkelder steeds voldoende bijvullen. Bovendien bevindt De Panne zich op het einde van het net, waardoor het extra kwetsbaar is indien er iets misloopt met de voeding en productie ter plaatse dan de enige manier is om drinkbaar water te voorzien.

Het grootste deel van het drinkwater dat in De Panne wordt geleverd, is bestemd voor doeleinden van huishoudelijk gebruik (volksgezondheid).

Het behoud van de winning ‘De Westhoek’ is niet alleen belangrijk om de capaciteit in de piekperiodes te voorzien, maar ook om calamiteiten op te vangen. Als ‘St-André’ uitvalt⁶, wordt het oostelijk deel van het IWVA gebied tijdelijk van druk voorzien via de watertoren ‘Groenendijk’ en ‘Novus Portus’. In het westelijk deel moet ‘De Westhoek’ die taak vervullen en op die manier kunnen problemen, die ook van kwalitatieve aard kunnen zijn, beperkt blijven.

3 Ruimtelijke ordening

Gewestplan

In bijlage 2 wordt de situering gegeven van de waterwinning. De waterwinning ‘De Westhoek’ staat op het Gewestplan van Veurne-Westkust (fig. 4) aangeduid als natuurgebied en waterwinningsgebied.

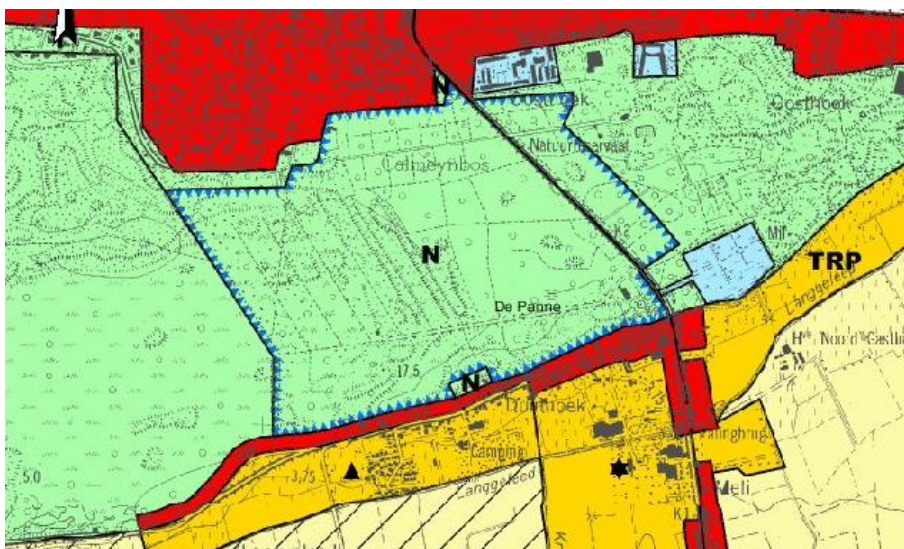

Fig. 4. Aanduiding op Gewestplan van de waterwinning ‘De Westhoek’

Na de invoering van het gewestplan is geen enkel Bijzonder Plan van Aanleg (BPA) goedgekeurd dat betrekking heeft op het gebied.

De Krakeelduinen en het Calmeynbos maken samen met het Vlaams natuurreservaat 'De Westhoek' deel uit van het beschermd landschap van de Westhoekduinen (¹KB van 1 maart 1935, gewijzigd bij KB van 31.12.1940).

Vogel- en habitatrichtlijngebied

De waterwinning 'De Westhoek' valt ook binnen internationale beschermingszones :

- De waterwinning 'De Westhoek' werd niet aangeduid als Ramsargebied.
- De Europese Vogelrichtlijn dd. 02/04/1979 (79/409/EEG) inzake het behoud van de vogelstand (*instandhouding van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten*) verplicht de lidstaten van de EG om voor bepaalde vogelsoorten (opgenomen in bijlage I van de richtlijn) speciale beschermingsmaatregelen te treffen door een onderhoud en ruimtelijke ordening overeenkomstig de ecologische eisen van hun leefgebieden, het herstel van vernietigde biotopen, de aanleg van biotopen en de instelling van beschermingszones (o.a. vegetatiebesluit, beperking jacht, beperking bemesting,...). De richtlijn is van toepassing op de vogels, hun eieren, hun nesten en hun leefgebieden. Bij Besluit van de Vlaamse Executieve van 17 oktober 1988 werden voor Vlaanderen 23 gebieden aangewezen als Vogelrichtlijngebied. In totaal gaat het om een oppervlakte van 102.237 ha. Een groot deel van de waterwinning 'De Westhoek' (fig. 5) maakt deel uit van Vogelrichtlijngebied 'Westkust'. Dit Vogelrichtlijngebied werd in de eerste plaats aangeduid wegens zijn belang als doortrek- en pleistergebied voor bijlage I soorten (soorten staan vermeld in Tabel).

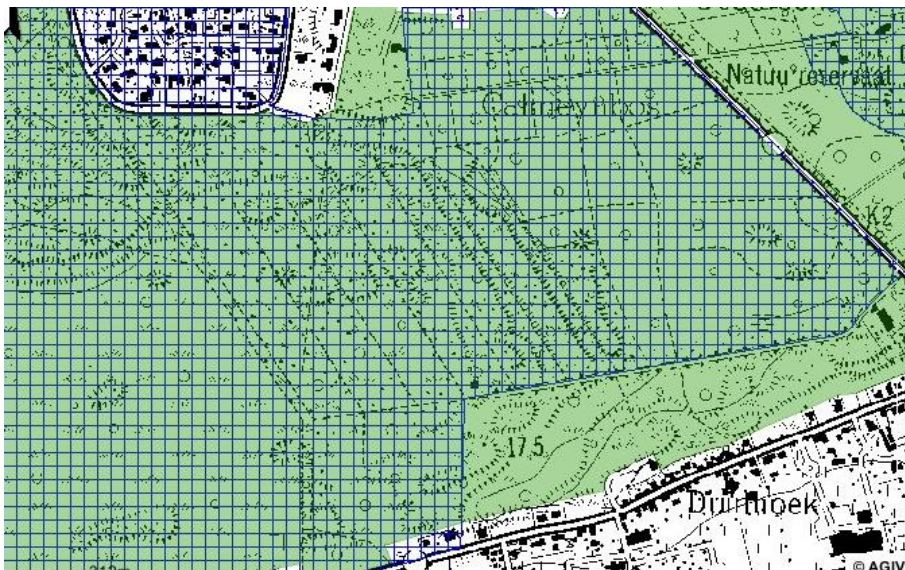

Fig. 5. Aanduiding van de internationale beschermingszones ter hoogte van de waterwinning 'De Westhoek'

- Ter uitvoering van de Richtlijn 94/43/EEG inzake de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna, de zogenaamde Habitatrichtlijn, werden gebieden afgebakend met een internationale waarde inzake natuurlijke habitats (bijlage 1 van de richtlijn) en de habitats van soorten (soorten van bijlage 2 van de richtlijn) en dier- en plantensoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd (bijlage 4 van de richtlijn). Bij Besluit van de Vlaamse Regering van 24 mei 2002 werden voor Vlaanderen 38 gebieden of gebiedscomplexen aangewezen als Habitatrichtlijngebied. In totaal gaat het om een oppervlakte van 101.892 ha. De waterwinning 'De Westhoek' maakt volledig deel uit van het Habitatrichtlijngebied SBZ-H 'BE2500001 - Duingebieden inclusief IJzermonding en Zwin', meer specifiek deelgebied 'BE2500001-2 Jonge Duinen van De Panne' (fig. 5), dat 723 ha beslaat, waarvoor in 2010 Instandhoudingdoelstellingen werden opgesteld (ANB, 2010) en dat de in tabel 4 vermelde habitats (zie ook fig. 6) en de in tabel 5 vermelde soorten omvat.

Tabel 3: Soorten waarvoor het Vogelrichtlijngebied Westkust werd aangeduid als SBZ-V

Soort	Populatiegrootte in de SBZ-V		Seizoen
	Min	Max	
Aalscholver		15	Zomer- of wintergast
Aalscholver		15	Wintergast of doortrekker
Bergeend		55	Wintergast of doortrekker
Blauwe kiekendief			Zomer- of wintergast
Blauwe reiger		10	Wintergast of doortrekker
Bosruiter		2	Zomer- of wintergast
Dodaars		20	Wintergast of doortrekker
Drieteenstrandloper		350	Wintergast of doortrekker
Dwergstern		50	Zomer- of wintergast
Fuut		15	Wintergast of doortrekker
Goudplevier		7	Zomer- of wintergast
Goudplevier		7	Wintergast of doortrekker
Grauwe franiepoet			Zomer- of wintergast
Grote stern		50	Zomer- of wintergast
Kemphaan		2	Zomer- of wintergast
Kleine zwaan			Wintergast of doortrekker
Kleine zwaan			Zomer- of wintergast
Kluut		12	Zomer- of wintergast
Knobbelzwaan		4	Wintergast of doortrekker
Kuifeend		125	Wintergast of doortrekker
Meerkoet		350	Wintergast of doortrekker
Nonnetje		20	Wintergast of doortrekker
Piilstaart		5	Wintergast of doortrekker
Regenwulp		150	Wintergast of doortrekker
Slobeend		5	Wintergast of doortrekker
Smient		20	Wintergast of doortrekker
Sperwergrasmus	1	2	Zomer- of wintergast
Steenloper		50	Wintergast of doortrekker
Tafeleend		30	Wintergast of doortrekker
Velduil		5	Zomer- of wintergast
Visdief		> 500	Zomer- of wintergast
Wilde eend		220	Wintergast of doortrekker
Wintertaling		20	Wintergast of doortrekker
Wulp		815	Wintergast of doortrekker
Zwarte zeeëend		8500	Wintergast of doortrekker
Zwartkopmeeuw	3	5	Zomer- of wintergast

Tabel 4: Habitats voorkomend in het HRG ‘Duingebieden inclusief IJzermonding en Zwin’

Het teken * in deze tabellen geeft aan dat het een prioritaire habitat of soort betreft. De in **vet** weergegeven habitats en soorten komen actueel met zekerheid voor in het studiegebied.

Code	Habitat
1130	Estuaria
1140	Bij eb droogvallende slikwadden en zandplaten
1310	Eénjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden met Salicornia-soorten (zeekraal) en andere zoutminnende planten
1320	Schorren met slijkgrasvegetaties (Spartion)
1330	Atlantische schorren (Glaucio-Puccinellietalia maritimae)
2110	Embryonale wandelende duinen
2120	Wandelende duinen op de strandwal met Ammophila arenaria (Helmgras, witte duinen)
2130*	Vastgelegde duinen met kruidvegetaties (grijze duinen)
2150*	Eu-atlantische vastgelegde ontkalkte duinen (Calluno-Ulicetia)
2160	Duinen met Hippophae rhamnoides (Duindoorn)
2170	Duinen met Salix repens (Kruipwilg)
2180	Beboste duinen van het Atlantische kustgebied
2190	Vochtige duinvalleien
3140	Kalkhoudende oligo-mesotrofe wateren met benthische Characeeënvegetaties

Tabel 5: Soorten voorkomend in het HRG ‘Duingebieden inclusief IJzermonding en Zwin’

Code	Soort
1014	Vertigo angustior (Nauwe korfslak)
1160	Triturus cristatus (Kamsalamander)
1614	Apium repens (Kruipend moerasscherm)

De richtlijngebieden werden opgenomen in het Natura 2000-netwerk, dit is het Europees netwerk van beschermde gebieden, die door Vlaanderen speciale beschermingszones (SBZ's) werden genoemd. De waterwinning ‘De Westhoek’ valt aldus gedeeltelijk binnen SBZ-V BE2500121 en geheel binnen SBZ-H BE2500001.

Het Vlaams Ecologisch Netwerk of kortweg het VEN is een samenhangend, georganiseerd geheel van gebieden van de open ruimte met natuur als hoofdfunctie waarin een specifiek beleid inzake natuurbehoud wordt gevoerd. Dit natuurgerichte beleid is gebaseerd op de kenmerken en elementen van het natuurlijke milieu, de onderlinge samenhang tussen de gebieden van de open ruimte en de aanwezige en potentiële natuurwaarden.

Het VEN wordt opgebouwd uit Grote Eenheden Natuur (GEN) en Grote Eenheden Natuur in Ontwikkeling (GENO).

Bij de eerste afbakening van het VEN (Besluit van de Vlaamse Regering van 18 juli 2003) werd de waterwinning ‘De Westhoek’ als GEN opgenomen bij het VEN onder de benaming ‘Westkust’. Er werd tot op heden nog geen natuurrichtplan voor opgemaakt.

In 2010 werden voor het SBZ-H ‘BE250000 - Duingebieden inclusief IJzermonding en Zwin’, SBZ-V ‘BE2500121 – Westkust’ en SBZ-V ‘BE2501033 Het Zwin’ instandhoudingsdoelstellingen opgesteld (ANB, 2010) die de basis moeten vormen voor het toekomstig beleid, met name het behoud van de in tabel 4 vastgelegde habitats en de bescherming van belangrijke soorten (zie ook tabel 3 en

5). In dit rapport werden ook de habitats ingetekend. Fig. 6 toont de kaart met de habitats voor de waterwinning ‘De Westhoek’ en omgeving.

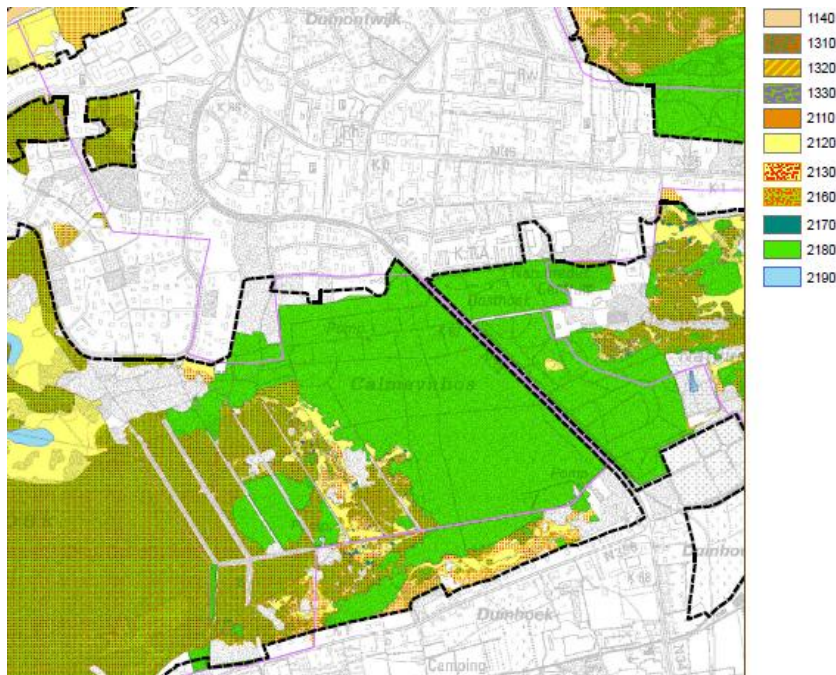

Fig. 6. Aanduiding van de habitats ter hoogte van de waterwinning ‘De Westhoek’ (ANB, 2010)

In de waterwinning ‘de Westhoek’ is geen, krachtens het Duinendecreet, beschermd duingebied aanwezig.

Bosdecreet

Volgens het bosdecreet van 13 juni 1990 (B.S. 28.09.1990) zijn bossen grondoppervlakten waarvan de bomen en de houtachtige struikvegetaties het belangrijkste bestanddeel uitmaken, waartoe een eigen fauna en flora behoren en die een of meer functies vervullen. Dit decreet omvat maatregelen voor het beheer en de bescherming van bossen. Het Bosdecreet voorziet een lange-termijnplanning, binnen het raam waarvan bosbeheersplannen worden opgesteld voor een periode van max. 20 jaar. (Milieuzakboekje, 1999).

Het decreet bepaalt dat voor alle openbare bossen een beheerplan dient opgemaakt te worden door de eigenaar, op advies van het Bosbeheer. Voor de waterwinning ‘De Westhoek’ werd op 15 december 2005 het uitgebreid bosbeheerplan goedgekeurd (registratienummer BP/WV/05/003/OP) en dit voor een periode van 20 jaar. In het Calmeynbos bestaat het beheer uit vrijstellen van moederbomen en hakhoutbeheer. In de Krakeelduinen werden bomen (Gewone esdoorn, Grauwe en Witte abeel, Canada- en Ontariopopulier) gekapt waarna een begrazingsblok werd ingesteld. Vanaf mei 2011 wordt dit deel begrast door ‘Scottish Blackface’ schapen en die hebben er voor gezorgd dat de opslag van de gekapte soorten is verdwenen (zie ook hoofdstuk 1 p 3).

Het Ruimtelijk structuurplan Vlaanderen (RSV) (Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 1997).

Het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV, Definitief vastgesteld door de Vlaamse regering op 23 september 1997, bindende bepalingen bekrachtigd op 19 november 1997) is een beleidsdocument dat het kader aangeeft voor de gewenste ruimtelijke structuur van Vlaanderen en geeft een lange termijnvisie op de ruimtelijke ontwikkeling van dit gebied. Het is erop gericht samenhang te brengen in de voorbereiding, de vaststelling en de uitvoering van beslissingen die de ruimtelijke ordening aanbelangen (art. 3, decreet ruimtelijke planning). Structuurplannen worden nog op twee andere niveaus opgemaakt, namelijk op het niveau van de provincie (zie hieronder) en van de gemeente.

Als bestaande ruimtelijke structuur voor het studiegebied kan in het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen het volgende worden teruggevonden: *‘De kustduinen (van De Panne tot Knokke) worden gekenmerkt door een grote verscheidenheid aan milieutypes. Bepalend voor deze verscheidenheid zijn enerzijds de overgangen van zee naar strand, voorduin en uiteindelijk polder. Op een beperkt aantal plaatsen is die overgang nog geheel of gedeeltelijk aanwezig (Westhoekreservaat in De Panne, IJzermonding te Nieuwpoort, Uitkerkse Polders en Fonteintjes in Blankenberge en het Zwin in Knokke). Anderzijds zijn ook de overgangen droog - nat gekoppeld aan het duinreliëf en ligt de aanwezigheid van een zoetwaterlens aan de basis van de ecologische verscheidenheid. Op twee plaatsen langs de kust, in de Houtsaegerduinen (De Panne) aan de westkust en in de Zwinbosjes (Knokke) aan de oostkust, is de waterhuishouding nog tamelijk intact gebleven, hoewel ook hier de riolering langsheen de Veurnestraat een verdroging veroorzaakt heeft. Over het algemeen is echter de dynamiek en het absolute peil van het zoetwater sterk beïnvloed.’* (Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 1997, p. 69)

Volgens het RSV heeft het studiegebied voor het grootste deel (uitzondering: duin-polderovergang) een natuurlijke structuur, hier dient een gebiedsgericht ruimtelijk beleid gevoerd te worden dat streeft naar de aanduiding van een samenhangend en georganiseerd geheel van gebieden. Het behoud, herstel en de ontwikkeling van de natuur moet in deze gebieden gestimuleerd worden, rekening houdend met de specifieke biologische waarde, de toekomstmogelijkheden, de bestaande gebruiksvormen en de gewenste ruimtelijke ontwikkeling van Vlaanderen. Voor de kustmilieus (met inbegrip van de duinengordel) betekent dit dat de ecologische waarden optimaal moeten worden versterkt, gezien de zware druk op de waardevolle ecosystemen van deze milieus. Dit houdt in dat bijvoorbeeld:

- de bestaande natuurgebieden worden uitgebreid;
- de relatie tussen strand en duinen en de erachter liggende polders bijzondere aandacht krijgt;
- het strand gelegen in de omgeving van natuurgebieden kan afgesloten worden voor recreatie;
- de gevolgen van waterwinning op de natuurwaarden en de mogelijke alternatieven worden onderzocht en geëvalueerd.

Provinciaal Ruimtelijk Structuurplan West-Vlaanderen (Provincie West-Vlaanderen, 1999).

Dit is het structuurplan op provinciaal niveau. De ruimtelijke structuur van West-Vlaanderen is zeer verscheiden, zowel morfologisch als functioneel. Daarom wordt West-Vlaanderen opgedeeld in vijf hoofdruimtes. Het studiegebied behoort tot de hoofdruimte Kust, het ruimtelijk beleid is hier gericht

op een kwaliteitsverbetering van de toeristisch-recreatieve verstedelijking met de natuur (zee, strand, duinen en polders) en historische steden als essentiële ruimtelijke dragers. De hoofdruimte Kust wordt op haar beurt onderverdeeld in vier deelruimtes, op dit niveau behoort het studiegebied tot de Westkustruimte (driehoek De Panne-Nieuwpoort-Veurne). In de gewenste ruimtelijke structuur wordt het behoud van de open ruimte tussen de kuststrook en Veurne van structureel belang geacht.

Landinrichting en natuurinrichting.

De waterwinning 'De Westhoek' maakte deel uit van het landinrichtingsproject De Westhoek (door de Vlaamse regering goedgekeurd op 12 juni 1995) en het natuurinrichtingsproject 'de Oosthoekduinen' (ingesteld op 14 augustus 1999 en beëindigd op 7 maart 2004). Concreet werden in het kader van beide plannen projecten gerealiseerd voor de ontwikkeling van de natuur in de duingordel (o.a. kappen van populierenrijen in 2002), voor recreatief medegebruik (inrichten wandelpaden, mountainbikepad en ruiterspad) en werden plannen ontwikkeld om de watervoorziening in overeenstemming te brengen met de draagkracht van het duinecosysteem.

Watertoets

De laagste delen van de waterwinning worden in de recentste kaarten opgenomen als mogelijk overstromingsgevoelig. Dit is op basis van topografie. Het pompstation (foto 6) staat hoog (zuidoosten van de winning) en is niet overstromingsgevoelig.

Fig. 7. Overstromingskaart voor De Panne (AGIV)

Foto 6. Pompstation

Bij de vergunningsaanvraag van 2004 (zie bijlage 7) werden alle aspecten besproken en er waren geen knelpunten. In de winning komen geen waterlopen voor en de duinen zijn gekenmerkt door hun zandige samenstelling waardoor het hemelwater snel in de bodem infiltreert. Ten zuiden van de

waterwinning 'De Westhoek' stroomt het Langeleed en deze heeft een drainerende werking. De afbouw van de waterwinning heeft geleid tot hogere grondwaterstanden maar deze vormen geen hinder voor de omgeving. Ook de verdere afbouw van de winning, zoals voorzien in deze vergunning, vormt geen bedreiging voor de waterwinningsinfrastructuur. De watertoets van 2004 (bijlage 7) werd vernieuwd en wordt toegevoegd in bijlage 8.

4 Toetsing aan de m.e.r.-plicht

Op Europees niveau zijn de richtlijnen met betrekking tot milieueffectrapportage vastgelegd in de EU-richtlijn van 27 januari 1985 betreffende de milieueffectrapportage. Deze is in Vlaanderen geïmplementeerd door de Besluiten van de Vlaamse Regering van 23 maart 1989, met de wijziging van 1994, 1995, 1997 en 1998. Het MER/VR decreet (BS 13/02/2003) legt ook de principes van de ontheffingsprocedure vast. Het Besluit van de Vlaamse regering van 10 december 2004 (BS 17/02/2005) heft een aantal artikels uit het besluit van 1989 op. Het project-m.e.r.-besluit van 2004, gewijzigd op 1 maart 2013, vermeldt de categorieën van projecten die onderworpen zijn aan milieueffect-rapportage. In bijlage II van dit besluit zijn categorieën van projecten opgenomen die onderworpen zijn aan een project-m.e.r. maar waarvoor de initiatiefnemer een gemotiveerd verzoek tot ontheffing kan indienen.

De hervergunning van de waterwinning, met rubriek 53.7 (Boringen van grondwaterwinningsputten en grondwaterwinning voor de openbare watervoorziening) als belangrijkste item volgens VLAREM, is onderworpen aan de MER-plicht volgens categorie 10 o) van de bijlage II van het project-m.e.r.-besluit van 10/12/2004. Deze categorie (10 o)) betreft *'Werken voor het onttrekken of kunstmatig aanvullen van grondwater : Grondwaterwinningen of kunstmatige aanvullingen van grondwater als de capaciteit 2.500 m³ per dag of meer bedraagt. Onttrekken van grondwater als de capaciteit 1.000 m³ per dag of meer bedraagt en de activiteit gelegen is in of een aanzienlijke invloed kan hebben op een gebied zoals aangeduid in uitvoering van het decreet houdende maatregelen ter bescherming van de kustduinen van 14 juli 1993 of als de activiteit een betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone kan veroorzaken'*. Voor deze categorie is een verzoek tot ontheffing dus mogelijk. Bijkomende voorwaarde is wel dat het project geen aanzienlijke gevolgen kan hebben voor het milieu en een project-MER redelijkerwijze geen nieuwe of bijkomende gegevens over milieueffecten kan bevatten.

Volgens artikel 4.3.3 §4 van het decreet tot aanvulling van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen betreffende milieubeleid met een titel betreffende de milieu-effect en veiligheidsrapportage (BS 13/02.2003) moet een verzoek ten minste volgende gegevens bevatten :

- 1° een beschrijving en verduidelijking van het voorgenomen project met inbegrip van de ruimtelijke situering ervan; de ruimtelijke situering bevat minstens een uittreksel van de ruimtelijke uitvoeringsplannen of de vigerende plannen van aanleg en van de topografische kaarten van de omgeving;
- 3° de verantwoording voor het verzoek en alle relevante gegevens ter staving ervan.

De initiatiefnemer bezorgt het verzoek aan de administratie door betekening of tegen ontvangstbewijs.

De hervergunning betreft een dagdebiet van 1.370 m³/d, met een piekdebiet van maximaal 2.000 m³/d, waarbij het jaardebiet in stappen van 50.000 m³/jaar wordt afgebouwd van 500.000 tot 250.000 m³/jaar en bevindt zich in de kustduinen.

De hervergunning van de waterwinning 'De Westhoek' betreft een project dat valt onder categorie 10 o) van de bijlage II van het project-m.e.r.-besluit van 10/12/2004, en de IWVA dient dan ook een verzoek tot ontheffing in, als volgt te motiveren :

- Het project is reeds vergund zodat de effecten reeds gekend zijn;
- De effecten op het natuurlijk milieu zullen gevoelig verminderen;
- Er zijn voldoende studies voorhanden waardoor het mogelijk is de effecten van het project wat betreft de milieueffecten goed in te schatten;
- De IWVA werkt alternatieven uit voor het optimaliseren en het uitbreiden van de infiltratie in haar waterwinning 'St-André' te Koksijde.

Dit ontheffingsdossier wil dan ook aantonen dat deze grondwaterwinning, dankzij de vermindering van de onttrekking die bijna 20 jaar geleden werd ingezet, en de vermindering van het vergund debiet van maximaal 1.700.000 m³/jaar tot en met 2001 tot maximaal 500.000 m³/jaar vanaf 2010, en via de nu aangevraagde vergunning tot 250.000 m³/jaar vanaf 2020, geen aanzienlijke milieu-effecten heeft en dat het opstellen van een project-MER ook al door de vele informatie die nu al voorhanden is, geen toegevoegde waarde heeft bij de besluitvorming.

Daarbij wordt de volgende informatie gebruikt :

Hydrogeologische studies

- 'Grondwatermodellering van dichtheidsafhankelijke grondwaterstroming rond de waterwinning van De Panne' (Luyten, 2003) in het kader van een scriptie voorgelegd voor het verkrijgen van het diploma van licentiaat in de Geologie;
- *'Modellering van waterwinningen Westhoek en St-André'* (Vandebohede en Lebbe, 2004) die werd toegevoegd aan de vergunningsaanvraag voor de waterwinning 'de Westhoek' in 2004;
- *'Simulatie van de verlagingen en uitvoering van EM-39 metingen in de waterwinning van de Westhoek en Sint-André'* (Vandebohede, Courtens en Lebbe, 2009) die werd uitgevoerd in het kader van het vijfjaarlijks rapport zoals opgenomen in de bijzondere voorwaarden van de milieuvergunning (38008/17/1/A/1);
- *'Grondwatermodel van de geplande wijzigingen in waterwinning 'de Westhoek''* (Devriese, Claus en Lebbe, 2013) die werd opgesteld ten behoeve van de aanvraag tot hervergunning van de waterwinning (bijlage 5).

Ecologische studies

- Passende beoordeling met als titel *‘Hervergunning IWVA-grondwaterwinning en infiltratie in de Westhoek’* (Vandamme, 2004) die werd toegevoegd aan de vergunningsaanvraag voor de waterwinning ‘de Westhoek’ in 2004;
- Het *‘Bosbeheerplan waterwingebied ‘de Westhoek’* (IWVA, 2005) opgesteld door de IWVA op basis van voorstellen van WVI;
- Het *‘Natuurrapport waterwinning De Westhoek (De Panne)’* (Van den Balck en Durinck, 2007) en het *‘Natuurrapport voor de waterwinning ‘De Westhoek’ (De Panne)’* (Van den Balck, 2010) die werd opgesteld in het kader van de bijzondere voorwaarden van de milieuvergunning (38008/17/1/A/1) die stelt dat ‘om de 3 jaar een evaluatierapport van de evolutie van de natuurkwaliteit’ moet worden opgesteld door een deskundige ter zake;
- Het *‘Rapport 30. Instandhoudingsdoelstellingen voor speciale beschermingszones: BE2500001 Duingebieden inclusief IJzermonding en Zwin, BE2500121 Westkust, BE2501033 Het Zwin’*. (ANB, 2010);
- De *‘Evaluatie van het gevoerde beheer en opmaak van een beheerplan voor het VNR De Duinen en Bossen van De Panne. Deel I: Evaluatie van het gevoerde beheer in de deelgebieden Houtsaegerduinen en de Westhoek.’* (Provoost, Feys, Van Gompel en Vercruysse, 2011) in opdracht van het Agentschap voor Natuur en Bos - West-Vlaanderen;
- Passende beoordeling met als titel *‘Wijziging configuratie van waterwinningsputten in het IWVA-waterwinningsgebied ‘de Westhoek’, gelegen in het Calmeynbos, grondgebied De Panne i.f.v. de hervergunning van deze winning met een jaardebiet van 500.000 m³/jaar.’* (Vandamme, 2004) die werd opgesteld ten behoeve van de aanvraag tot hervergunning van de waterwinning (bijlage 6).

De passende beoordeling opgemaakt in 2004 en de hydrogeologische studie van 2004 zijn niet als bijlagen opgenomen maar werden wel aan de CD-ROM toegevoegd. De belangrijkste aspecten van de studies werd opgenomen in bijlage 10.

5 Administratieve voorgeschiedenis

De IWVA exploiteert deze grondwaterwinning sinds 1967. Alle opgepompte grondwater, afkomstig uit de duinzanden (HCOV code 0120), wordt behandeld via beluchting en zandfiltratie. Na deze behandeling is het water geschikt als drinkwater. Het spoelwater van de zandfilters wordt sedert kort grotendeels gerecupereerd : dit gebeurt door het ijzerhoudend slib te laten bezinken, waarna het bovenwater teruggestuurd wordt (met een klein debiet) naar de beluchting.

Momenteel is de vergunningssituatie de volgende (zie ook bijlage 1):

Besluit met nummer 38008/17/1/A/1 van 16 december 2004 van de Bestendige Deputatie van de Provincieraad van West-Vlaanderen voor het verder exploiteren en veranderen van een inrichting gelegen Kerkstraat 54 te De Panne op de percelen De Panne 2de Afdeling, Sectie D, met nrs 251h, 252, 253 en 254.

Volgende rubrieken zijn vergund :

- 12.2.1	transformatoren	200 en 100 kVA
- 16.3.1.1	compressoren	3 kW
- 16.3.1.1	blowers	37 kW
- 16.3.3.1	opslag hypochloriet	50 kg
- 52.1.1.2	bedrijfsafvalwater	600 m ³ /d
- 53.7	grondwaterwinning tot 16 m	afbouw van 1.000.000 m ³ :jaar tot 500.000 m ³ /jaar (vanaf 2010)

Deze vergunning eindigt op 16 december 2014.

Er zijn geen andere drinkwaterwinningen aanwezig binnen een straal van 5 km.

6 De nodige vergunningen

Het betreft een hervergunning van een bestaande waterwinning. Om de invloed van de waterwinning te beperken, zodat de winning niet langer een negatief effect genereert op de vastgelegde habitats in het aangrenzende natuurgebied, neemt het jaarlijks debiet af met 50.000 m³/jaar tot 250.000 m³/jaar vanaf 2020 (zie toelichting). Omdat het verplaatsen van putten slechts een beperkte invloed heeft, en met de bestaande configuratie het gevraagde piekdebiet kan worden opgepompt, gebeurt er geen aanvraag voor het boren van bijkomende putten. Er moet dan ook enkel een milieuvergunning worden aangevraagd. Een stedenbouwkundige vergunning is niet vereist.

7 Alternatieven

Vooraf tijdens het afgelopen decennium werd de waterwinning in ‘De Westhoek’ in afstemming gebracht met de draagkracht van het gebied, teneinde een duurzame waterwinning te realiseren (zie ook fig. 1). Ook bij het huidige project van hervergunning zullen de voorgestelde aanpassingen, zoals het geleidelijk afbouwen van de winning van 500.000 tot 250.000 m³/jaar en het verlagen van het piekdebiet en het spreiden over meerdere dagen, de impact van de waterwinning op de omgeving nog milderen. Het piekdebiet van 2.800 m³/dag dat nu beperkt is tot 2 periodes, namelijk de paasvakantie en 21 juli t.e.m. 15 augustus, zal als volgt worden gewijzigd :

- gedurende 35 dagen mag maximaal 2.000 m³/d;
- gedurende 35 dagen mag maximaal 1.800 m³/d.

Het dagdebiet blijft ongewijzigd op 1.370 m³/d maar het jaardebiet wordt met stappen van 50.000 m³/jaar teruggebracht van 500.000 tot 250.000 m³/jaar.

Voor de winning van ‘De Westhoek’ is er momenteel geen goed alternatief. Uitbreiding van de capaciteit van de waterwinning ‘Sint-André’ is op korte termijn niet haalbaar, vooral omdat we sedert enkele jaren geconfronteerd worden met een verminderde infiltratiecapaciteit. Vooral tijdens de koude maanden is de infiltratiecapaciteit afgenomen. Er wordt naar alternatieven gezocht in St-André :

- 1 om de vergunde infiltratiecapaciteit van 2,5 miljoen kubieke meter te herstellen⁷; daarbij wordt gedacht aan een ondergronds infiltratiemiddel in een voormalige filterbatterij in het zuidoosten van het infiltratiegebied⁸ en een open infiltratiebekken aan de voet van de Hoge Blekker in het verlengde van het huidige bekken;
- 2 om de spoelgracht, die sinds het hergebruik van spoelwater nog weinig dienst doet, om te vormen tot infiltratiebekken en zo ook via ZP1 infiltratie te realiseren.

De winning ‘De Westhoek’ blijft noodzakelijk; zeker om het piekdebiet op te vangen (zie ook hoofdstuk 2). Aangezien de zomers warmer en droger zouden worden (zie bijlage 4) zal het wijzigend klimaat bovendien vermoedelijk aanleiding geven tot hoger en meer piekverbruik en de ervaring leert dat op de momenten waarop wij geconfronteerd worden met piekverbruik, ook de naburige maatschappijen dan meestal een grotere vraag naar drinkwater hebben, waardoor extra aankoop niet evident is.

Een alternatief op langere termijn kan zijn om over te gaan op rechtstreeks hergebruik. Daarbij zou een deel van het infiltratiewater dat in WPC Torreele wordt geproduceerd, na een bijkomende behandeling als extra ‘veiligheidsstap’, naar ‘De Westhoek’ kunnen worden gepompt om daar gemengd te worden met ander water. Maar daarvoor zijn volgende investeringen nodig (tabel 6) :

- Aanleg leiding tussen WPC Torreele en opjaagstation ‘Steenkerke’, inclusief pompen, kleppen, sturing;
- Uitbreiding capaciteit WPC Torreele via hergebruik UF-backwashwater, extra UF membranen en extra RO skid;
- Bijkomende behandeling RO filtraat;
- Optimaal gebruik opslagcapaciteit aan drinkwater ‘De Westhoek’ door bouw van een pompenkelder en aanpassingen reinwaterkelder

Tabel 6. Overzicht van de investeringen nodig als alternatief voor waterinning in ‘De Westhoek’

Beschrijving	Bedrag (euro)
Aanleg verbindingsleiding tussen WPC Torreele en opjaagstation Steenkerke	500.000
Uitbreiding WPC Torreele	1.000.000
Bijkomende behandeling in WPC Torreele	250.000
Bouw van een pompenkelder en aanpassingen reinwaterkelder	1.000.000
TOTAAL	2.750.000

Andere alternatieven zijn niet beschikbaar. Er is één diepere waterlaag die bruikbaar is, namelijk het Landeniaan, maar de capaciteit van de putten is te laag en een eerdere vergunning werd eind de jaren

⁷ Op 10/07/2013 werd de milieuvergunning (38014/40/2/A/2) afgeleverd voor het boren van 25 bijkomende winputten. Er wordt o.a. een deel hevelleiding verlengd (over een lengte van 70 m) waarop 8 putten worden aangesloten.

⁸ Er wordt samen met de bevoegde diensten bekeken hoe daar een proef voor kan worden georganiseerd; ook ANB wordt daarin betrokken.

1990 geweigerd alhoewel de IWVA reeds over 3 productieputten (elk 5 m³/h) beschikte. Bovendien doet de Vlaamse overheid er alles aan om winningen in diepere lagen verder af te bouwen (cf. grijswaterbesluit).

Een geschikt oppervlaktewater is er niet in de buurt, tenzij men zeewater zou ontzilten maar vanwege het hoge energieverbruik is dit geen duurzaam alternatief.

8 Grensoverschrijdende effecten

Het project heeft geen effecten voor mens of milieu in andere lidstaten van de Europese Unie en/of in verdragspartijen bij het verdrag betreffende milieueffectrapportage in grensoverschrijdend verband ondertekend in Espoo op 25 februari 1991 en/of in andere gewesten. Bijgevolg is er geen info-uitwisseling noodzakelijk met naburige staten of gewesten.

Dit blijkt uit de simulaties (bijlage 5) die zijn uitgevoerd voor het berekenen van de effecten van de scenario's. Er is geen effect op de grondwatertafel aan de grens van Frankrijk en België als gevolg van de waterwinning. Ook Provoost et al. (2011) vermelden dat de 'het effect van de winning op het hoogtepunt van de exploitatie merkbaar was tot ruim 1 kilometer buiten de pompbatterij' maar aangezien de grens met Frankrijk zich op net iets meer dan 2 km afstand van de winning bevindt, kan er hier nooit invloed geweest zijn.

9 Initiatiefnemer en deskundige

Intercommunale Waterleidingsmaatschappij van Veurne-Ambacht
Doornpannestraat 1
8670 Koksijde
058/533833
Contactpersoon : Emmanuel Van Houtte
emmanuel.van.houtte@iwva

Voor de hydrogeologische modellering werd een beroep gedaan op Prof. dr. Luc Lebbe van de Cel Grondwatermodellering van de Vakgroep Geologie en Bodemkunde van de Universiteit Gent (Krijgslaan 271, 9000 Gent).

De passende beoordeling werd opgesteld door Prof. dr. Dirk Van Damme, Dries 57, 9070 Destelbergen, MER-deskundige Fauna en Flora.

10 Effectvoorspelling

10.1 Discipline Bodem

In 2006 werd een oriënterend bodemonderzoek uitgevoerd in de waterwinning (Esher, 2006) :

‘Op basis van de veldwaarnemingen kan de ondiepe bovenbouw als volgt worden geschetst :

- Het terrein is hoofdzakelijk onverhard en bestaat uit duinen en bosgrond. De enige verharding aanwezig op het terrein bestaat uit betonnen paadjes ter hoogte van de winputten⁹ en een asfaltweg in de zuidelijke helft van het terrein;
- De toplaag van de bodem bestaat overwegend uit zwak siltig geelbruin zand;
- De onderliggende laag wordt op sommige plaatsen gekenmerkt door de aanwezigheid van grijsbruine zandige klei;

Het grondwater is tijdens het veldwerk binnen boordiepte aangetroffen op ca 250 cm-mv. Tijdens de uitvoering van de boringen werden geen verdachte organoleptische waarnemingen gedaan. Er werden geen afwijkingen ten opzichte van het oorspronkelijke bodemprofiel waargenomen.’

‘Na analyse van de stalen zijn er geen concentraties van mogelijke verontreinigende stoffen gevonden boven de registerwaarde (80%-waarde van de bodemsaneringsnorm voor bestemmingstype II). Dit wil zeggen dat de grond niet wordt opgenomen in het register van verontreinigende gronden.’

De resultaten van dit oriënterend bodemonderzoek tonen dus aan dat de waterwinning geen risico vormt voor bodemverontreiniging.

In de onmiddellijke omgeving van de winning werden in het recente verleden 2 beschrijvende bodemonderzoeken uitgevoerd. Het betreft telkens een voormalig tankstation. Van OVAM hebben we volgende informatie ontvangen (mail van 23/09 en van 24/09, beide van Mevr. R. Hoebeke die verantwoordelijk is voor de regio West) :

‘In dossier 31967, gelegen in de Westhoeklaan 1¹⁰, werd tijdens het beschrijvend bodemonderzoek geen rekening gehouden met de aanwezigheid van de grondwaterwinning. Gezien de aard en de omvang van de verontreiniging is het onwaarschijnlijk dat deze verontreiniging de waterwinning kan beïnvloeden.

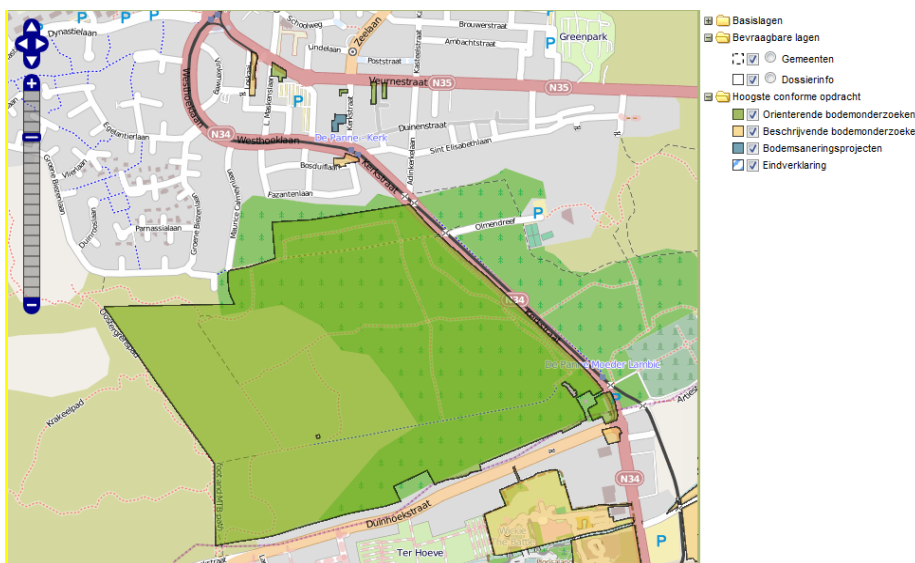
In dossier 31967 gaat het om een historische verontreiniging met minerale olie in het grondwater en in het vaste deel van de aarde. De omvang is zeer beperkt. Naar alle waarschijnlijkheid is de verontreiniging ontstaan begin jaren '90.

In dossier 14104, gelegen aan de Duinhoekstraat 1⁹, is bijkomend onderzoek gevraagd, na het oriënterend bodemonderzoek van 2010. Dit beschrijvend onderzoek is tot op heden nog niet bij OVAM ingediend. Uiteraard zal ik erop toezien dat er in het onderzoek rekening wordt gehouden met de aanwezigheid van de grondwaterwinning.

In dossier 14104 gaat het om een verontreiniging met benzeen en minerale olie waarvoor bijkomend onderzoek nodig is. De verontreiniging wordt beschouwd als historisch, ze zou namelijk ontstaan zijn vóór 1991. Gezien de juridische procedure die net afgelopen is, voor het verkrijgen van de vrijstelling van de saneringsplicht, kan het dossier nu pas verder gezet worden. Uiteraard zal rekening gehouden worden met de grondwaterwinning in de nabijheid tijdens de beoordeling van de onderzoeken.’

⁹ Deze betonpaadjes zijn in december 2010 verwijderd.

¹⁰ De Westhoeklaan ligt ten noorden van de winning; de Duinhoekstraat ten zuiden.

Voor beide plaatsen is een bodemattest afgeleverd.

De Westhoeklaan bevindt zich in de invloedzone van de waterwinning, maar op basis van de informatie van OVAM is de omvang vrij beperkt en in het bodemonderzoek van 2006 werd nergens minerale olie gevonden.

Tussen de putten gelegen rond ZP2 en de Duinhoekstraat ligt een waterscheiding zodat de verontreiniging niet naar de winning kan stromen.

10.2 Discipline Grondwater

Ten behoeve van de hervergunning en de m.e.r.-ontheffingsaanvraag werd zowel een hydrogeologische studie (Devriese et al., 2013, bijlage 5) als een passende beoordeling (Van Damme, 2013, bijlage 6) uitgevoerd. Beide studies actualiseren ook eerder uitgevoerde studies (zie hoofdstuk 8, beide toegevoegd op CD ROM). Zoals uit hoofdstuk 1, maar ook uit de vernieuwde watertoets (bijlage 8, evolutie van de grondwaterstand) blijkt, is de grondwaterstand gedurende de voorbije 15 jaar sterk gestegen als gevolg van de opeenvolgende inspanningen om de waterwinning op een duurzame wijze te beheren, dus met respect voor de natuurwaarden in het gebied. Als gevolg van het herstel van de grondwaterstand en de grondwaterstroming richting polders, daalt het zoutgehalte in de watervoerende laag en dit vooral in de Krakeelduinen waar de pompkegel het diepst lag. Een bespreking is opgenomen in de watertoets (bijlage 8) onder het punt 'Evolutie van de zoet-/zoutwaterverdeling'.

Vermits er een afbouwscenario is afgesproken, zullen de grondwaterstanden in de eerstkomende jaren verder geleidelijk stijgen. Aan de grens met het natuurreservaat tot ca 25 cm bij een winning van 250.000 m³/jaar wat betekent dat de maximale verlaging bij ontbreken van de winning nog slechts 25 cm zou bedragen (bijlage 5). Er werd gekozen om de afbouw geleidelijk te doen omdat uit de passende beoordeling (bijlage 6) blijkt dat dit het best is voor de natuurwaarden in het gebied.

De kwaliteit van het opgepompte grondwater voldoet op ijzer na aan alle drinkwaternormen, maar na beluchting en zandfiltratie, voldoet ook deze parameter aan de norm. Door de goede en constante bacteriologische kwaliteit is geen chlorering van het drinkwater noodzakelijk.

10.3 Discipline Oppervlaktewater

Er loopt geen oppervlaktewater doorheen de waterwinning. Ten zuiden van de waterwinning, op minimaal 600 m afstand ten opzichte van de dichtste winput, bevindt zich het Langeleed. Het Langeleed werkt drainerend en het grondwater onder de duinen stroomt af in deze richting. Een hoge waterstand in het Langeleed is geen risico voor calamiteit in de duinen.

De winning heeft ook geen invloed hebben op de kwaliteit van het Langeleed.

10.4 Discipline Fauna en Flora

Hiervoor verwijzen we dus ook naar de passende beoordeling toegevoegd in bijlage 6.

Vermits is en geen nieuwe putten zullen worden geboord, moet hier alleen worden gekeken naar de effecten als gevolg van de afbouw van de winning. Deze effecten worden uitvoerig besproken in de passende beoordeling (bijlage 6).

10.5 Discipline Lucht

Vermits is en geen nieuwe putten zullen worden geboord, moet hier alleen worden gekeken naar de effecten van de exploitatie. Tijdens de exploitatiefase is er nauwelijks hinder. Er wordt ook geen toename van verkeer verwacht, zelfs een afname vermits de IWVA na een eventuele hervergunning het pompstation verder wil automatiseren zodat minder controles of werkzaamheden ter plaatse noodzakelijk zullen zijn. Na automatisering kan het bezoek aan het pompstation zich beperken tot de wekelijkse staalneming, en dit gebeurt uiteraard ook tijdens de werkuren.

Ten opzichte van het ontbreken van een winning betekent het dat er wekelijks een auto rijdt in de winning. In oktober neemt de IWVA haar eerste elektrische wagen in gebruik en het is de bedoeling om dit op termijn verder uit te breiden, zodat de milieuhinder nog minder zal worden.

10.6 Geluid en trillingen

Tijdens de exploitatiefase is er geen geluidhinder te verwachten. Zoals bij de vorige discipline reeds vermeld, zal het aantal bezoeken ter plaatse vermoedelijk tot een wekelijkse routine beperkt worden.

10.7 Discipline Landschap, bouwkundig erfgoed en archeologie

Vermits er geen fysische ingrepen gebeuren, zal er geen effect zijn op het landschap en het bouwkundig erfgoed.

10.8 Discipline Mens

Vermits er geen fysische ingrepen gebeuren, moet enkel gekeken worden naar de effecten van de exploitatie.

Er is geen permanentie van personeel. In het pompstation komt 2 à 3 keer per week een personeelslid en dit gedurende 1 à 2 uur. Dit gebeurt voor het spoelen van de filters of de drinkwatercontrole. Maandelijks gebeurt er een peilronde in het gebied. Voor al deze activiteiten wordt gebruik gemaakt van gewoon personenvervoer. Zoals hiervoor reeds vermeld zal na automatisering dit bezoek beperkt worden tot een wekelijkse controle.

Jaarlijks worden onderhoudswerkzaamheden (o.a. aan de pompen) uitgevoerd, zowel in de zuigput als in het pompstation. In ZP2 bedraagt dit maximaal 1 dag per jaar. Daarvoor wordt een vrachtwagen gebruikt. In het pompstation kan dit 2 à 3 dagen duren.

Onderhoud aan de winputten is tot op heden nog nooit gebeurd.

Gezien de wijziging in het pompregime, wordt verwacht dat de grondwaterstand langzaam zal stijgen. Er is zeker geen probleem inzake stabiliteit van de gebouwen, noch binnen de waterwinning, noch in de omgeving. De stijging van de grondwaterstand (zie hoofdstuk 1) gedurende de voorbije jaren heeft nergens hinder veroorzaakt aan de omwonenden, zelfs niet tijdens de uitzonderlijk natte periodes die we vorig jaar (2012) hebben gekend.

De grondwaterwinning wordt ingezet voor de openbare drinkwatervoorziening en dient aldus het algemeen of openbaar belang. Door de goede kwaliteit van het opgepompte grondwater blijft de behandeling beperkt en worden geen chemicaliën toegevoegd. Na de beluchting/filtratie voldoet het water aan alle normen. Dit draagt zeker bij tot de duurzaamheid en de volksgezondheid.

Door beheer van het gebied is er ook een meerwaarde voor de gebruikers :

- De wandelaars beschikken over verschillende wandelpaden met een afwisselende landschaps- en natuurbeleving (bos, begrazingszone en dus meer open terrein);
- De mountainbikers hebben een vast parcours eveneens met een wisselende belevingswaarde en met verbinding tot paden in aangrenzende gebieden;
- Voor de ruiters zijn er de nodige ruitersporen voorzien die eveneens aansluiting vinden bij paden in aangrenzende gebieden.

Er wordt niet verwacht dat dit een negatief effect zal hebben op het recreatief medegebruik. De laagste plaatsen die nu reeds gedeeltelijk onder water staan werden immers reeds deze winter aangepast.

Ten opzichte van de situatie zonder waterwinning kunnen we het effect van de waterwinning voor de discipline mens als neutraal beschouwen.

11 Synthese

De opstellers van het dossier tot verzoek van ontheffing van MER-plicht zijn van mening dat de effectbespreking in dit dossier alle nodige informatie biedt om de effecten van het project te kunnen inschatten en milderen. Er zijn in het nabije verleden diverse studies uitgevoerd (bijlage 10), en via de milieuvergunning wordt periodieke evaluatie opgelegd van zowel de natuur als de hydrogeologie. Deze rapporten geven een beeld van de effecten van de winning en de toestand van het gebied. Het is duidelijk dat er een positieve tendens is waar te nemen.

De opstellers en deskundigen zijn tevens van oordeel dat deze informatie voldoende is voor de verdere besluitvorming en dat de opstelling van een volledig MER geen meerwaarde zou bieden; noch naar de bepaling van de effecten, noch naar de ontwikkeling van milderende maatregelen.

In de uitgevoerde passende beoordeling wordt gesteld dat een langzame afbouw van de winning, zoals nu in de huidige vergunningsaanvraag opgenomen, aan te bevelen is. Het komt enerzijds de habitats ten goede en er kan gemakkelijker bijgestuurd worden. Het stelt de IWVA ook in staat om verder alternatieven uit te bouwen zodat op korte termijn de waterverdeling in De Panne niet in het gedrang komt.

Addendum : In dit document wordt gesproken over de Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening of kortweg VMW, maar de naam is recentelijk gewijzigd in 'De Watergroep', dus waar VMW wordt gebruikt, wordt 'De Watergroep' bedoeld.

REFERENTIES

ANB 2010. Rapport 30. Instandhoudingsdoelstellingen voor speciale beschermingszones: BE2500001 Duingebieden inclusief IJzermonding en Zwin, BE2500121 Westkust, BE2501033 Het Zwin. S-IHD-rapport-30-ontwerprapport voor WBC. Agentschap voor Natuur & Bos. docnr 021402100623: 343pp.

Devriese, G.-J., Claus, J. & Lebbe, L. 2013. Grondwatermodel van de geplande wijzigingen in waterwinning 'de Westhoek', Cel Grondwatermodellering, Universiteit Gent. In opdracht van Intercommunale Waterleidingsmaatschappij van Veurne-Ambacht (IWVA): 13pp.

Esher 2006. Oriënterend bodemonderzoek waterwinning 'de Westhoek', Gent. 34pp + bijlagen.

Provoost S, Feys S, Van Gompel W & Vercruysse W. (2011). Evaluatie van het gevoerde beheer en opmaak van een beheerplan voor het VNR De Duinen en Bossen van De Panne. Deel I: Evaluatie van het gevoerde beheer in de deelgebieden Houtsaegerduinen en de Westhoek. INBO.R.2011.53.. Eindrapport i.o.v. Agentschap voor Natuur en Bos - West-Vlaanderen. 113pp.

Provoost, Van Gompel, W., Feys, S., Vercruysse, W., Packet, J., Van Lierop, F., Adams, Y. & Denys, L. 2010. Permanente Inventarisatie van de Natuurreservaten aan de Kust. Eindrapport periode 2007-2010. INBO.R.2010.19 i.o.v. Agentschap voor Natuur en Bos - West-Vlaanderen. 169pp.

Van Damme, D. 2013. Passende beoordeling – Wijziging configuratie van waterwinningsputten in het IWVA-waterwinningsgebied 'de Westhoek', gelegen in het Calmeynbos, grondgebied De Panne i.f.v. de hervergunning van deze winning met een jaardebiet van 500.000 m³/jaar. 45pp.

Van den Balck, E. & Durinck, P. 2007. Natuurrapport waterwinning De Westhoek (De Panne). Econnection, Gent in opdracht van IWVA.

Van den Balck, E. 2010. Natuurrapport voor de waterwinning 'De Westhoek' (De Panne). Grontmij Vlaanderen, Gent in opdracht van IWVA, projectnummer 287056.

Vandenbohede A, Courtens, C. en Lebbe L, 2009. Simulatie van de verlagingen en uitvoering van EM-39 metingen in de waterwinning van de Westhoek en Sint-André. Universiteit Gent. In opdracht van Intercommunale Waterleidingsmaatschappij van Veurne-Ambacht (IWVA): 32pp.